

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри психології та
педагогіки розвитку дитини

Л.В. Іщенко

“ 27 ” Серпень 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ППП2.1.07 ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ
МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітня програма: Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень» для студентів спеціальність 013 Початкова освіта

Розробники: доктор педагогічних наук, проф., Л. В. Іщенко

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Протокол від. «27» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

(підпис)

(Іщенко Л. В.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету початкової освіти

Протокол від. «30» серпня 2019 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		4-й	3-й–4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	8 год.
		Лабораторні	
		10 год.	–
		Самостійна робота	
		80 год.	106 год.
		Індивідуальні завдання:	
		–	–
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 12/88

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: професійна підготовка студентів до формування елементарних математичних уявлень. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти **компетентностями**:

ФК 4. Методична компетентність. Здатність ефективно діяти, розв'язуючи стандартні та проблемні методичні задачі під час навчання учнів освітніх галузей/змістових ліній, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Завдання:

- оволодіння студентами науково-методичними та психолого-педагогічними основами курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»;
- оволодіння методикою формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.
- засвоєння студентами знань, умінь та навичок організації та проведення різних форм роботи з формування елементарних математичних уявлень з дітьми дошкільного віку.

Очікувані результати навчання:

ПРН 5. Застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

ПРН 6. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітьми раннього і дошкільного віку та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання.

3. Мова навчання:

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку».

Тема 1. Теоретичні основи формування елементарних математичних уявлень у дошкільників.

Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей.

Множини та операції над ними.

Історія розвитку натурального числа. Письмова нумерація.

Історія розвитку методів навчання арифметики (монографічний та обчислювальний методи).

Тема 2. Предмет теорії та методики формування елементарних математичних уявлень дошкільників та завдання навчання елементів математики в дошкільному навчальному закладі.

Предмет та завдання курсу, як науки.

Основні завдання курсу:

1. Сформувати у студентів знання теоретичних основ навчання елементів математики в дошкільному навчальному закладі.

2. Забезпечити розвиток у студентів професійних умінь організації процесу навчання елементам математики в дошкільному закладі.

Значення математичної освіти.

Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільника.

Значення математичних знань для всебічного розвитку дошкільників і у підготовці їх до школи.

Завдання формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: формування системи елементарних математичних уявлень та початкових математичних понять, формування найпростіших способів виконання математичних дій, формування математичного мислення і окремих логічних структур, необхідних для оволодіння математикою в школі і загального розумового розвитку, формування сенсорних процесів і здібностей, розвиток словника дітей, формування початкових форм навчальної діяльності.

Організація навчання математики дітей дошкільного віку.

Реалізація основних дидактичних принципів навчання при формуванні математичних уявлень у дошкільників.

Специфіка організації і методики проведення занять із математики у різних вікових групах дошкільного навчального закладу.

Форми, методи та засоби формування елементарних математичних уявлень.

Вимоги до діяльності вихователя на занятті.

Особливості організації навчання математики у різновіковій групі дошкільного закладу.

Змістовий модуль 2. Методика навчання дітей елементам математики.

Тема 3. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах.

Особливості сприйняття і відтворення множин дітьми раннього віку.

Дочисловий період у формуванні початкових математичних понять. Дослідження Г.Костюка.

Прийоми порівняння множин (накладання і прикладання). Особливості сприйняття понять дітьми молодшого дошкільного віку: “один” і “багато” та порівняння множин.

Роль різних аналізаторів у формуванні уявлень про множину.

Методика ознайомлення дітей множинами.

Методи та прийоми формування уявлень про множину: дидактичні ігри та вправи з конкретними множинами.

Методика навчання дітей порівнянню множин. Використання прийомів накладання і прикладання.

Тема 4. Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу та обчислювальну діяльність.

Особливості розвитку у дітей уявлень про натуральний ряд чисел в процесі рахунку, вимірювання. Етапи розвитку лічильної діяльності.

Завдання навчання дітей рахунку в різновікових групах.

Утворення чисел на основі порівняння множин. Навчання дітей кількісному і порядковому рахунку. Незалежність результатів рахунку від якісних ознак предметів і роз положення в просторі. Рахунок за допомогою різних аналізаторів.

Знайомство з новою цифрою.

Методика проведення занять з навчання дітей лічби, розв'язання арифметичних прикладів та задач.

Арифметичні задачі.

Особливості розуміння дітьми арифметичних задач. Методичні прийоми і послідовність при навчанні дітей розв'язувати арифметичні задачі та приклади.

Тема 5. Формування у дітей уявлень і понять про величину предметів.

Поняття про величину предметів. Характерні особливості величини: порівнянність, мінливість, відносність, транзитивність і вимірюваність.

Особливості сприйняття величини дітьми дошкільного віку.
Дослідження В.Котило, Р.Березіної, Т.Тарунтаєвої.

Завдання і зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною предметів. Аналіз програм дошкільного виховання.

Методи і прийоми формування у дітей уявлень і понять про величину предметів. Психолого-педагогічні дослідження (Б.Г.Ананьєв, З.М.Богуславська, В.К.Котирло).

Навчання дітей вимірюванню. Способи вимірювання (лінійне вимірювання; об'єм, маса, час).

Три основні міри довжини: п'ядь, лікоть і сажень.

Умовні мірки: сантиметр – для лінійного вимірювання, літр – для вимірювання об'єму, кілограм – маси, годину, хвилину – для вимірювання часу.

Тема 6. Формування у дітей уявлень і понять про форму предметів.

Формування у дітей уявлень про форму предметів

Поняття про форму предметів.

Геометрична фігура як еталон сприйняття форми предметів.

Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричних фігур.
Обстеження дій і їх роль у пізнанні форми.

Роль слова у сприйнятті і формуванні уявлень про форму.

Завдання ознайомлення дітей із формою предметів.

Навчання умінню розрізняти і називати геометричні фігури.
Групування геометричних фігур за різними ознаками.

Вправа як засіб навчання дітей форми предметів та геометричних фігур.

Використання дидактичних ігор у формуванні уявлень про форму предметів та геометричних фігур.

Тема 7. Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку.

Поняття про час.

Час і його особливості. Сприйняття часу дітьми різного віку.

Завдання та зміст роботи з навчання дітей орієнтування в часі.

Навчання дітей розрізненню частин доби, уміння визначати їх послідовність.

Розуміння часової послідовності і засвоєння значень слів “вчора”, “сьогодні”, “завтра”.

Ознайомлення з календарем як системою мір часу: доба, тиждень, місяць, рік.

Розвиток почуття часу у дітей старшого дошкільного віку.

Розвиток уміння планувати в часі діяльність, регулювати темп і ритм роботи в залежності від відведеного часу і об'єму роботи.

Тема 8. Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку.

Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку

Час і його особливості. Фізіологічні основи сприйняття часу.

Психологічні дослідження (Д.Г.Ельконін, С.Л.Рубінштейн).

Методика формування часових уявлень та орієнтування в часі. Формування у дітей розуміння та правильного вживання слів «довго», «скоро», «зараз», «пізніше», «раніше», «було», «є», «буде».

Поняття «швидко», «повільно».

Методика навчання розрізненню частин доби, визначенню їхньої послідовності.

Методика ознайомлення з календарем як системою мір часу.. Ознайомлення з добою, тижнем, місяцем, роком.

Формування чуття часу у старших дошкільників. Ознайомлення з 1 годиною, 1 хвилиною, 1 секундою. Використання методики О. Фунтікової.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади курсу «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»												
Тема 1. Теоретичні основи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку	14	2	2	–	–	10	14	2	2	–	–	10
Тема 2. Предмет теорії та методики формування елементарних математичних уявлень. Завдання навчання елементів математики в ЗДО	14	2	2	–	–	10	14	–	2	–	–	12
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4	–	–	20	28	2	4	–	–	22
Змістовий модуль 2. Методика навчання дітей елементам математики												
Тема 3. Методика ознайомлення дітей з множинами	14	2	–	2	–	10	14	–	–	–	–	14
Тема 4. Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу та обчислювальну діяльність.	16	2	2	2	–	10	18	2	2	–	–	14
Тема 5. Формування у дітей уявлень про величину предметів.	14	2	2	–	–	10	14	–	–	–	–	14
Тема 6. Формування у дітей уявлень та форму предметів	16	2	2	2	–	10	16	2	–	–	–	14
Тема 7. Формування просторових уявлень у дітей	16	2	2	2	–	10	16	–	2	–	–	14
Тема 8. Формування часових уявлень у дітей	16	2	2	2	–	10	14	–	–	–	–	14
Разом за змістовим модулем 2	92	12	10	10	–	60	92	4	4	–	–	84
Усього годин	120	16	14	10	–	80	120	6	8	–	–	106
Модуль 2												
ІНДЗ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	120	16	14	10	–	80	120	6	8	–	–	106

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Теоретичні основи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку	2	2
2.	Предмет теорії та методики формування елементарних математичних уявлень. Завдання навчання елементів математики в ЗДО	2	2
3.	Методика ознайомлення дітей з множинами	–	–
4.	Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу та обчислювальну діяльність.	2	2
5.	Формування у дітей уявлень про величину предметів	2	–
6.	Формування у дітей уявлень та форму предметів	2	–
7.	Формування просторових уявлень у дітей	2	2
8.	Формування часових уявлень у дітей	2	–
Всього		14	8

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Методика ознайомлення дітей з множинами	2	–
2.	Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу та обчислювальну діяльність.	2	–
3.	Формування у дітей уявлень про величину предметів.	2	–
4.	Формування у дітей уявлень та форму предметів	2	–
5.	Формування просторових уявлень у дітей	2	–
6.	Формування часових уявлень у дітей	2	–
Всього		10	–

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Внесок Г. М. Леушиної в теорію і практику формування елементарних математичних уявлень у дошкільників(підготувати повідомлення)	4	4
2	Написати реферат на тему: «Виникнення математики та розвиток її як науки».	4	4
3	Охарактеризуйте сучасний стан методики навчання дітей математики. Внесок учених України в її розробку (К. Й. Щербакова, О. К. Грібанова, Т. М. Степанова,	4	4

	О. О. Фунтікова).		
4	Охарактеризуйте завдання логіко-математичного розвитку дітей у Базовому компоненті дошкільної освіти та у чинних програмах навчання й виховання в ЗДО.	4	4
5	Виписати та проаналізувати програмові завдання із навчання дітей лічби. Виділіть нові завдання у кожній віковій групі.	4	4
6	Розкрийте суть і специфіку методів та прийомів навчання математики в дитячому садку.	4	4
7	Проаналізувати дидактичні ігри для різних вікових груп з метою закріплення знань дітей про множину предметів.	4	4
8	Підберіть наочні посібники для занять на формування у дітей понять «багато», «мало», «один», порівняння різних груп предметів та опишіть методику використання	4	4
9	Виготовити наочний матеріал з методики формування уявлень і понять про число, лічбу та обчислювальну діяльність.	4	4
10	Підберіть вірші, загадки, лічилки, казки про числа та цифри.	4	4
11	Підібрати дидактичні ігри до теми «Кількість та лічба» для однієї з вікових груп. Записати їх, зазначивши навчальне завдання.	4	2
12	Проаналізувати завдання із ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з розмірами предметів та їх вимірюванням.	4	4
13	Народна педагогіка про вимірювання величин предметів (повідомлення).	4	4
14	Підібрати дидактичні ігри та вправи з ознайомлення дітей з розмірами предметів.	4	4
15	Аналіз дидактичних ігор із ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами в різних вікових групах	4	4
16	Здійснити аналіз завдань із ознайомлення дітей з формою предметів.	4	4
17	Аналіз завдань ознайомлення дітей з формою предметів та геометричних фігур в різних вікових групах.	4	12
18	Вимоги до підбору дидактичного матеріалу для проведення ігор для ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами.	4	10
19	Аналіз програмних завдань з формування у дітей уявлень та понять про просторові відношення.	4	12
20	Опрацювати навчальний матеріал А. Ріхтерман «Ознайомлення дітей з часовими уявленнями»	4	6
Всього		80	106

9. Індивідуальні завдання

1. Підготувати презентацію «Організація освітнього процесу з формування елементарних математичних уявлень у ЗДО».
2. Підготувати доповідь «Особливості організації занять із математики

в ЗДО для дітей різного віку».

3. Розробити схеми моделей різних типів задач для дітей дошкільного віку.
4. Підготувати виступ «Методичні принципи організації навчання дошкільників елементів математики».
5. Підготувати виступ «Про значення моделювання у навчанні дошкільників математичних понять».
6. Підготувати вправи для ознайомлення дітей з множиною.
7. Підготувати завдання та вправи для ознайомлення дітей з натуральним рядом чисел.
8. Підібрати завдання та вправи для ознайомлення дітей з новою цифрою.
9. Підібрати завдання та вправи на формування у дітей логічних прийомів розумових дій.
10. Підготувати приклади завдань для діагностики пізнавального розвитку дошкільників і рівня сформованості математичних уявлень.
11. Підготувати доповідь «Підготовка дошкільників до навчання розв'язування задач».
12. Описати методику використання календаря у різних вікових групах.
13. Скласти конспект комплексного заняття з математики для дітей молодшого дошкільного віку.
14. Скласти конспект комплексного заняття з математики для дітей середнього дошкільного віку.
15. Скласти конспект комплексного заняття з математики для дітей старшого дошкільного віку.
16. Скласти конспект комбінованого заняття з математики для дітей молодшого дошкільного віку.
17. Скласти конспект комбінованого заняття з математики для дітей середнього дошкільного віку.
18. Скласти конспект комбінованого заняття з математики для дітей старшого дошкільного віку.
19. Скласти конспект заняття з математики для дітей старшого дошкільного віку з використанням нетрадиційних методів та форм роботи.
20. Скласти конспект інтегрованого заняття з пріоритетом на математичний розвиток дошкільників.
21. Розробити серію занять із логіко-математичного розвитку дошкільників, використовуючи інноваційні технології навчання.
22. Здійснити аналіз календарних планів вихователів дошкільного

закладу

23. Скласти перспективний план роботи з формування елементарних математичних уявлень.

24. Скласти календарний план роботи з формування елементарних математичних уявлень.

25. Описати новітню технологію з навчання дітей математики

10. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, складання графічних схем, інтерактивні методи навчання тощо.

11. Методи контролю

Усне опитування, письмовий експрес-контроль, письмове тестування, виконання письмових завдань, перевірка виконання самостійної роботи, вирішення проблемних задач, підготовка презентації, самооцінювання, взаємооцінювання, залік.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями оцінювання знань студентів є:

- 1) характер і якість підготовки студента до іспиту;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;
- 4) уміння застосовувати набуті знання;
- 5) мовленнєве оформлення відповіді.

Оцінка «5» (А) «відмінно» ставиться, якщо студент показав:

- ґрунтовні знання з української мови;
- виявлення обізнаності з проблемами розвитку дошкільної педагогіки на сучасному етапі;
 - термінологічно точне знання дидактичних понять, їх правильне застосування;
 - вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови;
 - вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших дидактичних проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє

високий рівень засвоєння практичних навичок.

Оцінка «4,5» (В) «добре» ставиться, якщо студент показав:

- термінологічно точне знання термінологічних понять, але недостатнє вміння їх застосування;
- практичні навички, що опираються на теоретичну підготовку;
- вміння висловлювати свої міркування з приводу тих чи інших дидактичних проблем, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного.

Оцінка «4» (С) «добре» ставиться, якщо студент показав:

- вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але бракує чіткої аргументації, мають місце мовні огріхи;
- практичні навички поступають теоретичній підготовці; домінує репродуктивний тип відповіді.

Оцінка «3,5» (Д) «задовільно» ставиться, якщо студент показав:

- у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування;
- недостатньо сформовані вміння аналізувати текст;
- відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки.

Оцінка «3» (Е) «задовільно» ставиться, якщо студент показав:

- неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища дидактичного характеру;
- слабкі навички самостійного аналізу теоретичних та практичних проблем, запропонованих студенту;
- задовільні навички ведення наукової дискусії;
- відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки.

Оцінка «2» (FХ) «незадовільно» ставиться, якщо студент показав:

- слабкі знання змісту навчальної дисципліни;
- низький рівень гуманітарних знань;
- поверхову відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна.

Оцінка «2» (F) «незадовільно» ставиться, якщо студент показав:

- відсутність знань змісту навчальної дисципліни;
- відсутність загально-гуманітарного та наукового мислення;
- відсутність практичних навичок.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль I			Змістовий модуль II							
T1	T2	МК	T3	T4	T5	T6	T7	T8	МК	100
5	5	20	5	5	5	5	5	5	40	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео та аудіо матеріали, ресурси інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання, «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

15. Рекомендована література

Базова

1. Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»] / Л. В. Іщенко. – Вид. 2-ге, перер. та доп. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 94 с.

2. Щербакова К.Й. Формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку. – К.: «Вища школа», 1996. – 195 с.

3. Грибанова О.К. Формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку. – К.: «Вища школа», 1996.

Допоміжна

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук ; авт. кол.: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. [та ін.]. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с

2. Белошистая Л.В. Формирование и развитие математических способностей дошкольников. – М., 2003. – 400с.

3. Грібанова О., Белова С. Формування уявлень про простір і час //Дошкільне виховання. – 1985. №6. – С.6-7.

4. Дитина : програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна; автор. кол.: Г. В. Беленька, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА). – К. : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.

5. Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: Навчальний посібник /Л.В.Іщенко-Умань: ПП Жовтий О О, 2013.-144 с. (під грифом МОН України.

6. Корнеева Г.Л., Мусейбова Т.А. Методические указания к изучению курса “Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста. – М., 1980. – С. 140-142.

7. Костюк Г.С. Обучение и развитие личности. - К.: Рад.шк., 1960. - 46с.

8. Крушинська В., Мацюк Л. Дидактичні ігри та вправи з формування елементарних математичних уявлень //Дошкільне виховання. – 1987. – 9. – С. 17-18.

9. Ладивір С.О. Активність на занятті // Дошкільне виховання. - 1992. - №8. - С.10-11.

10. Леушина А.М. Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста. – М., 1974. – С.71-80.

11. Мацюк Л.Г., Ігрушинська В.Д. Дидактичні ігри з математики в дитячому садку. - К.: Освіта, 1992. - 64 с.

12. Метлина Д.С. Математика в детском саду. – М., 1984. – С.30.

13. Рихтерман Т.Д. Формирование представлений о времени у детей дошкольного возраста. – М., 1982. - 47 с.

14. Фунтікова О.О. Використання моделей у формуванні знань про час у дошкільників 5-7 років. - К., 1993. – 33с.

15. Чуднова Р. Навчання дітей орієнтуванню в часі // Дошкольное воспитание. - 1979. - №1. - С.24-29.

16. Щербакова Е., Фунтікова О. Формування уявлень і понять про час з допомогою об'ємної моделі // Дошкольное воспитание. - 1986. - №7. - С. 43-46.

17. Щербакова Е.И. О математике малышам. - К., 1986. - 32с.

15. Інформаційні ресурси

1. Електронний посібник Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»] / Л. В. Іщенко. – Вид. 2-ге, перер. та доп. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 94 с. Затверджене міністерством.

2. . Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).

3. Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:

4. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України

5. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.

6. www.tnpu.edu.ua – веб-сторінка Тернопільського національного

7. педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.